

АКТУАЛЬНІ ІСТОРИКО-ПЕДАГОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ У ТВОРЧІЙ СПАДЩИНІ Я.Б. РЕЗНІКА

С.М. Шевченко

Педагогічна спадщина першого доктора педагогічних наук в Україні (1940) Я.Б. Резніка (1892-1952) стала об'єктом наукових розвідок лише останні п'ять років, коли, із здобуттям Україною незалежності (24.09.91), з'явилась можливість вивчати творчий доробок "розкритикованих" вчених як таких, що лише шкодили педагогіці. Малося на увазі те, що він багато друкувався єврейською мовою, але саме це і потрібно відзначити, тому що Яків Борисович не боявся бути євреєм і не приховував своєї національності. Вчений вважав себе гідним українцем єврейського походження. У процесі дослідження напрацювань Я.Б. Резніка доцільно, на наш погляд, окремо розглянути, по-перше, періоди творчої спадщини педагога – за радянської доби (28-30-і, 30-41-і рр.), за часу перебування на чужині (41-44-і рр.), і за розвитку історико-педагогічної думки під час та після Другої світової війни (44-49-і рр.) оскільки вони характеризуються не лише зміною світоглядних позицій вченого, але й тематики суто наукових творів. По-друге, слід визнати, що його спадщина є цінність історична, тобто має значення як документальне свідчення розвитку національної педагогіки за межами Батьківщини, і є цінність прикладна, бо в сучасних умовах самостійної України, яка розбудовує демократичне, громадянське суспільство, заклики вченого, зокрема, були тісно пов'язані з національно-визвольним рухом та побудовою Української держави.

Виховні та дидактичні ідеї педагога полягають в розробці теоретичних і практичних засад його діяльності. Безумовно, окремі праці науковців (М. Рибаківа, Н. Гончарова, М. Миронова та ін.) свідчать в основному висвітленню лише деяких аспектів чи певних періодів науково-педагогічної діяльності вченого, тоді як історико-педагогічний доробок Я.Б. Резніка вимагає опрацювання. Але актуальні історико-педагогічні проблеми у творчій спадщині вченого були насамперед, наближеними до життя. Про це свідчить його двотомний фундаментальний підручник з математики для початкових класів міської і сільської школи ("Математичний задачник 1У рік навчання в трудшколі").

Аналіз творчого спадку Я.Б. Резніка показує, що він широко задіявав методикку історико-педагогічних зіставлень і порівнянь, а також історико-педагогічний фактаж для побудови своїх теоретичних праць. Власне історико-педагогічних розвідок ("Методика закріплення навчального матеріалу", "Психологічні основи навчального процесу", "Методика пояснювального читання", "Пояснювальне читання в початковій школі" та ін.), що спираються на історико-педагогічний аналіз. Нарешті, багато творів, присвячених вченим виховній проблематиці, містять значні історико-педагогічні розділи ("Діти шкільного віку", "Організація навчальної роботи в школі", "Сила виховання"). Всі ці праці були створені автором за радянської доби. Він активно висвітлював поточні педагогічні події (конференції, досвід інших вчителів і дитячих установ, враження від наукових сесій). Ці його дописи є історико-педагогічною рефлексією вченого і становлять важливе значення для сучасного усвідомлення генези та розвитку його фахових ідей і поглядів, для відтворення історичної картини часу і позиції вченого в ньому.